

Kudělka, Zdeněk

Z korespondence moravských historiků umění Vojtěchu Birnbaumovi II

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. F, Řada uměnovědná. 1988-1989, vol. 37-38, iss. F32-33, pp. 98-107

ISBN 80-210-0188-7

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/110841>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

průvodní dopis jsou tak jedinými doklady této dosud neznámé Wiesnerovy práce. Třebaže se nejedná o dílo v rámci umělcovy tvorby nikterak významné, je důležitým článkem v řadě jeho vilových staveb jako svěbytného a osobitě řešeného architektonického typu a mimoto i rozšířením vědomostí o vývoji architektury třicátých let v Brně a okolí, který zatím nebyl systematictější zpracován.

Lenka Krčálová

Z KORESPONDENCE MORAVSKÝCH HISTORIKŮ UMĚNÍ VOJTĚCHU BIRNBAUMŮVI II*

II. Korespondence Karla Svobody s Vojtěchem Birnbaumem

Z písemného styku mezi K. Svobodou a V. Birnbaumem z let 1923—1932(?) je zde otištěn jen výběr ze Svobodových 35 dopisů a pohlednic, poněvadž Birnbaumovy dopisy Svobodovi se mně zatím nepodařilo nalézt.

1
28. července 1923, z *Uherského Hradiště do Prahy(?)*. *Ohlašuje zástilku fotografií*. Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na dvou stranách. Bez obálky.

2
6. září 1923, z *Uherského Hradiště do Prahy(?)*. *Posílá snímky nejstarších částí buchlovského hradu, hlavního oltáře (farního kostela) v Lipníku nad Bečvou a soch z holešovské Černé kaple, jež zároveň zčásti popisuje, zčásti umělecko-historicky hodnotí*. Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na třech stranách. Bez obálky.

Slovutný pane profesore!

Dovoluji si zaslati některé fotograf. snímky, jež jsem pořídil v poslední době a a nichž se domnívám, že nepostrádají zajímavosti.

Snímek portálu, jenž je v nejstarší části hradu Buchlova v býv. kuchyni. Nelomený oblouk s obloučkovým vlysem průměru 4,30 m je zachován celý, je na něm dnes silná vrstva sazí. Druhý snímek ukazuje bránu ve veliké věži, s lomeným obloukem s motivem drápku. Průjezd brány je dnes zazděn, přestavbou předhradí v II. pol. 17. stol. pozbyla své funkce. Ona brána dnes v kuchyni umístěná upomíná poněkud na románský portál objevený před léty v křížové chodbě kláštera velehradského. Ovšem kvádrfíkového zdíva jsem na Buchlově nenalezl.

V bývalé hradní kapli jsou svazky přípor s talířkovitými basemi. Horní polovina přípor byla odstraněna při přestavbě a svorníky a hlavice s listovou ornamentikou (pravděpodobně z této místnosti) jsou uloženy před čtvrtou branou na terase hradní.

Další snímky týkají se hlavního oltáře v Lipníku nad Bečvou, na němž sochy andělů a Petra a Pavla přispisují Fritschovi (ostatní ukazuje na práci Schaubergrovy).

Už v letech 1912—1913 tu byl podle jeho projektu proveden — patrně jako jeho nejstarší realizace na Moravě — rodinný dům rodičů R. Kellnera, mlynáře Heinricha a jeho ženy Josefy, a v letech 1921—1924 mlýn a škrobárna D. Druckera. Viz Šla-peta V., l. c., s. 50.

U oněch čtyř soch je mnoho příbuzného s „Černou kaplí“ v Holešově. Pro srovnání dovolil jsem si přiložit méně zdařilé kopie soch holešovských. Hlavní oltář v Lipníku vznikl asi po přestavbě chrámu r. 1760 (nákladem Dietrichsteinů).

V hluboké úctě

V Uher. Hradišti, 6. 9. 23

Karel Svoboda

3

8. ledna 1925, z Uherského Hradiště do Prahy (?). Omlouvá prodloužený pobyt v Uherském Hradišti a informuje o situaci ve věci obsazení místa historika umění na Státním památkovém úřadě (pro Moravu a Slezsko) v Brně.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na dvou stranách. Bez obálky.

4

9. dubna 1925, z Uherského Hradiště do Prahy (?). Přeje velikonoční svátky a děkuje za adresátův zájem a úsilí věnované jeho existenční otázce.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na všech stranách. Bez obálky.

5

6. července 1925, z Brna-Králova Pole do Prahy (?). Informuje o nadcházejícím ukončení vojenské povinnosti a o nastoupení do (Moravského uměleckoprůmyslového) musea v Brně. Další drobná sdělení.

6

23. září 1925, z Brna do Prahy (?). Informuje o své práci v (Moravském uměleckoprůmyslovém) museu a o externím působení na Státním památkovém úřadě (pro Moravu a Slezsko) v Brně. Děkuje za adresátovy zásluhy o jeho odbornou výchovu a existenční zajištění. Další drobná sdělení týkající se především náplně práce v obou ústavech.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na všech stranách. Bez obálky.

Slovutný pane profesore!

(...)

Arch. Sochor často se mnou rozmlouvá o povinnostech a úkolech, které mne čekají v památ. úřadě a seznamuje mne s programem, dle něhož hodlá upravit vnitřní i administrativní agendu celého úřadu. Jeho snahou je hlavně plánovitě a pokud možno ekonomické využití sil i peněz, jež jsou ochráně památek k dispozici. Arch. Sochor mne ujistil, že mi komisemi poskytne možnost seznámiti se s oblastí, která podléhá pravomoci úřadu. Za dovolené Dra Dostála a arch. Dufky byl jsem už na komisí za pam. úřad, s jejímž výsledkem projevil arch. Sochor úplnou spokojenost. (...)

Na konci svého dopisu tlumočím pozdrav od arch. Sochora.

V hluboké úctě

Brno, 23. 9. 25

Karel Svoboda

7

30. října 1925, z Brna do Prahy. Informuje podrobně o své práci v (Moravském uměleckoprůmyslovém) museu v Brně a o možnosti přestoupit do tamějšího Státního památkového úřadu (pro Moravu a Slezsko). Další sdělení většinou související s předchozím.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na všech stranách.

8

12. listopadu 1925, z Brna do Prahy (?) Děkuje za dopis a informuje o situaci v (Moravském uměleckoprůmyslovém) museu a na Státním památkovém úřadě (pro Moravu

a Slezsko) v Brně v souvislosti s případným nastoupením svým a Richtrovým a o pracovních podmínkách v museu. Domnívá se, že památková praxe bude jeho povaze bližší než muzejní práce.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na všech stranách. Bez obálky.

(..)

Památková praxe, ač těžší, namáhavější, kde člověk nesmí činit nároků na pohodlí, bude vyhovovat mojí povaze mnohem více než klidná, pohodlná práce, při níž je člověk většinu dne odkázán na pobyt v musejních prostorách. Častokrát jsme o tom hovořili s p. architektem (Sochořem) a ujistil jsem ho, že se vynasním, pokud jen budu moci, abych se v památkové službě osvědčil. Myslím, že se svými schopnostmi i svojí povahou budu v památkovém úřadě více na místě. Budu tam mít také více možnosti k vědecké činnosti, hlavně k práci soupisové, s níž hodlám začít na jaře.

(..)

V hluboké úctě

Brno, 12. 11. 25

Karel Svoboda

9

30. října 1925, z Brna do Poděbrad. O možnostech nástupu svým i Richtrově do místa. Další drobná sdělení převážně související s předchozím.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na dvou stranách.

10

19. prosince 1925, z Brna do Poděbrad. O možnostech svého i Richtrova nástupu do místa. O náplni a podmínkách práce v (Moravském uměleckoprůmyslovém) museu. Soupisové práce chce začít nikoli v Brně, jak radí dr. (Zdeněk) Wirth, nýbrž v uherskohradištském okrese, který dobře zná. Četná další drobná sdělení.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na všech stranách.

(..)

Pokud se týče prací soupisových, radil mi pan Dr. Wirth, abych počal soupisem brněnským a v prvé řadě vypracoval jakýsi program pro Velké Brno. Vzhledem k tomu, že Velké Brno doposud neznám a že bude čas trvat, než zde zdomácním a poznám nejen vnitřní Brno, ale hlavně předměstí, myslím, že bych se mohl pustit dříve do soupisu onoho kraje, kde jsem doma a který znám, totiž do polit. okresu uherskohradištského, z něhož mám též velkou řadu fotografických snímků. Tento názor sdílí též p. arch. Sochor, který poukazuje na nesnáze plynoucí ze soupisových prací pro Velké Brno.

(..)

Brno, 19. 12. 25

Karel Svoboda

11

16. února 1926, z Brna do Prahy(?). Informuje o svém nadcházejícím přestoupení do Státního památkového úřadu (pro Moravu a Slezsko) a děkuje za poskytnutou pomoc. O své muzejní a odborné práci, v níž zamýšlí pokračovat ve studiu Fritschova díla. Další drobná sdělení.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na všech stranách. Bez obálky.

(..)

Vzhledem k tomu, že bych chtěl mít alespoň nějakou práci dokončenu, hodlám pokračovati v práci o Fritschovi též v tom směru, že se pokusím nalézt jeho tvorbu před vytvořením plastik holešovských. Ovšem zde bude třeba archivního studia. Pak bude nutno, abych provedl snímky všech děl, jež označuje Cerroni za díla Fritschova a našel spojující článek mezi touto dvojí uměl. tvorbou. (..)

(. . .)

Brno, 16. 2. 26

Karel Svoboda

12
26. března 1926, z Brna do Prahy (?). Informuje o situaci ve věci svého jmenování do Státního památkového úřadu (pro Moravu a Slezsko) v Brně a děkuje za adresátův zájem o ně. O náplni a podmínkách práce v (Moravském uměleckoprůmyslovém) museu. Další drobná sdělení.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na třech stranách. Bez obálky.

13
1. dubna 1926, z Brna do Prahy (?). Informuje o situaci ve věci svého jmenování a doufá v intervenci ministra (Karla) Engliše prostřednictvím prof. (Františka) Süssera.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na dvou stranách. Bez obálky.

14
11. května 1926, z Brna do Prahy (?). Informuje o situaci ve věci svého jmenování. Další drobná sdělení související s předchozím.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na třech stranách. Bez obálky.

15
19. května 1926, z Brna do Prahy (?). Děkuje za adresátův zájem o jmenování a za jeho intervenci v ministerstvu financí a sděluje v této souvislosti některá nová fakta.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na třech stranách. Bez obálky.

16
26. května 1926, z Brna do Prahy (?). Informuje o nové situaci ve věci svého jmenování.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na třech stranách. Bez obálky.

17
2. června 1926, z Brna do Prahy (?). O stavu svého jmenování. Další sdělení s tím související.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na všech stranách. Bez obálky.

18
8. června 1926, z Brna do Prahy. O setkání prof. (Františka) Süssera s ministrem (Karlem) Englišem v souvislosti s pisatelovým jmenováním.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na třech stranách.

19
11. července 1926, z Buchlova do Prahy. Sděluje, že zahájil soupis památek na buchlovském hradě.

Pohlední lístek psaný tužkou.

20
15. července 1926, z Brna do Prahy (?). O své prováděné i zamýšlené soupisové práci na Buchlově, na Velehradě, v Napajedlích a v Uherském Ostrohu. O své osobní situaci, odborné práci a pracovních plánech. Další drobná sdělení.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na všech stranách. Bez obálky.

21
27. srpna 1926, z Brna do Prahy (?). O problémech s umístěním svým a Richtrovým.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na třech stranách. Bez obálky.

22

23. prosince 1926, z Brna do Prahy (?). O problémech s umístěním svým a Richtrovým. Další drobná sdělení.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na třech stranách. Bez obálky.

23

12. ledna 1927, z Brna do Prahy (?). Přeje k adresátovým padesátinám. O jmenování dr. (Eugena) Dostála profesorem, které asi urychlí pisatelův přechod do Státního památkového úřadu (pro Moravu a Slezsko). O zřizování knihovny semináře dějin umění a Dostálových plánech vytvořit z něho středisko historiků umění, o podmínkách k uměleckohistorické práci v Brně, o své práci v museu. Další drobná sdělení.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na všech stranách. Bez obálky.

24

1. května 1927, z Brna do Prahy (?). O svém zatímtním jmenování do Státního památkového úřadu (pro Moravu a Slezsko). O nepříznivé situaci v něm a názorech jeho ředitele arch. (Stanislava) Sochora na funkci historika umění v ústavu. Další drobná sdělení.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na třech stranách. Bez obálky.

25

1. června 1927, z Brna do Prahy (?). O dalších krocích, které podnikl pro své jmenování. Další drobná sdělení.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na dvou stranách. Bez obálky.

26

14. prosince 1927, z Brna do Prahy (?). O svém definitivním jmenování. Děkuje za ústí, které adresát k tomu vynaložil. Další drobná sdělení.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na třech stranách. Bez obálky.

27

24. října 1928, z Brna do Prahy (?). O své práci na Státním památkovém úřadě (pro Moravu a Slezsko), na škole uměleckých řemesel v Brně a na soupise památek na Uherskohradištsku. O expozici Státní ochrany památek na Výstavě soudobé kultury v Brně. Obšírně o své práci na díle sochaře Gottfrieda Fritsche. Další drobná sdělení.

Dopis — 2 dvojlísty psané inkoustem na všech stranách. Bez obálky.

Slovutný pane profesore!

[...] Ke své práci o Fritschovi dostal jsem vlastně impuls zcela náhodný. Vypravil jsem se jednoho letního odpoledne na Vranov u Brna, kde jsem našel ke svému největšímu překvapení sochy fritschovského charakteru. Ihned na místě jsem se informoval o jejich autoru a tu mi dal farář nahlédnout do současného díla „Aula Vranovii“, v němž je jako autor uveden „Gottfried Fritsch, akademischer Bildhauer in Wien“. Sochy jsem ofotografoval a brzy nato jsem se vypravil do Tovačova, kde mi tamější děkan ukázal v matrice zápis o smrti Godefrida Fritsche z r. 1750 (6. Okt. Dominus Godefrides Fritz, virtuosus quondam statuarius). Před léty jsem tyto matriky prohlížel, ale ježto jsem věnoval hlavní zřetel jménům Josef nebo Antonín, zápis tento jsem přehlédl. Nato jsem se zabral do studia plastik holešovských, a to jak plastik v Černé kapli, tak i ve chrámu farním a v chrámu sv. Anny (býv. trinitářský), jež jsem všechny ofotografoval. Literatura konce stol. 18. a rozhraní stol. 18. a 19. připisuje je Josefu (případně Antonínu) Fritschovi. Autorství umělcovo v Černé kapli je nesporné, zato ve farním chrámu rozdělil jsem si plastiky dle stylu ve hlavní skupiny dvě. Autorem jedné je Fritsch, autorem druhé jiný sochař, snad Schauburger, jehož autorství jest doloženo u oltáře hlavního a křtitel-

nice. Pak je tu ještě jedna menší skupina, stylově blízká Fritschovi, avšak zcela cizí stylu skupiny druhé (snad dílo Fritschových spolupracovníků). Nato jsem přikročil ke studiu a fotografování všech soch a oltářů v kostele sv. Anny. Jen zběžným srovnáním (k podrobnějšímu studiu jsem se doposud nedostal) jsem přišel k názoru, že jest zde neobyčejně silný Donnerův vliv, že však individualita umělcova není zde nikterak vyhraněná, u některých plastik je patrný eklekticismus nejružnějšího druhu a původu. Jedna socha světičky jest zde po stránce ikonografické i formální přímou předchůdkyní sochy anděla v Černé kapli, umělec i zde podléhá vlivu Donnerovu.

Holešovské sochy jsou dle údajů nejstarší literatury dílem Josefa (Antonína) Fritsche, vranovské (Vranov u Brna) Gottfrieda Fritsche. Styl těchto plastik je velmi blízký a jejich formální stránka dává možnost předpokládati, že autorem obou těchto skupin jest umělec jeden a týž. Dal jsem pátrati v Umělecké akademii vídeňské. Záznamy až do let 1760 chybí. Zato je tam prohlášen Gottfried Fritsche z roku 1741, v němž píše o sobě, že je „verwandter Bildhauer der Wiener Hofakademie“, pak připsal dvorní komise, v němž se Gott. Fritschovi výjimečně povoluje zhotovení štukových prací na oltáři v kostele pavlánů ve Vídni. Jakákoli další práce štukatérská se mu však zásadně zakazuje. Fritschova zmínka o blízkém poměru k vídeňské akademii mohla by se zcela dobře vztahovati na školu Donnerovu, která byla na akademii nezávislá a kde Donner poskytoval žákům pouze možnost, aby se ucházeli o premie akademii udělované. Literatura (Cerroni, Chambrez) udává, že podobná premie udělena byla také Fritschovi (Zlatá medaile). K tomuto údaji nejstarší literatury dodávám, že v archivu kapitulním v Brně vyhledán mi byl kanovníkem Tenorou Fritschův dopis brněnské kapitule, v němž se Gottfried Fritsch nabízí, že provede výzdobu a postavení nových oltářů v nově upravovaném kostele sv. Petra a Pavla v Brně. Píše v něm, že svoji práci k úplné spokojenosti obsloužil více distinguovaných kavalirů a že za svoji práci obdržel vícero uznání, mimo jiné, že na vídeňské akademii obdržel zlaté královské proemium. Údaje v tomto veřejnosti dosud zcela neznámém dopise odpovídají zprávám nejstarší literatury, vztahující se k osobě Josefa (Antonína) Fritsche. Soudím, že obě tato jména jsou jedna a táž osoba. Je zde ještě mnoho nejasností, nutno leccos ještě domyslit a vypátrat, avšak doufám, že jsem na správné cestě a stopě. Kromě toho mám ještě několik děl, u nichž je autorství Fritschovo pravděpodobným, bude nutno však zde se vypořádati se starší literaturou, která autorství jejich připisuje umělci jinému.

[...] chtěl jsem Vám však toliko sdělití postup a výsledky své práce, v níž mne poněkud předešel již Florian Zapletal, doufám však, že jeho bádání se omezí na jeho neúplné a nepřesné registrování literatury a uveřejnění úmrt. zápisu Gott. Fritsche, na nějž ho upozornil tovačovský děkan poněkud dříve než mne.

Pokud se týče mé služby v památkovém úřadě, cítím se v novém postavení velmi spokojen a o své újmě nechtěl bych je vyměnití za jiné. Práce mne těší a není rozdílu mezi mým zájmem soukromým a úředním. [...] Arch. Sochor vede úřad se vskutku obdivuhodnou obezřetností a jeho velikou zásluhou mimo jiné jest, že se úřad i v těch nejnepříznivějších případech uvaroval hrozících konfliktů. [...]

S uctivým pozdravem v hluboké úctě

V Brně, dne 24. října 1928

Karel Svoboda

28
30. prosince 1929, Z Uherského Hradiště do Prahy (?) O práci na revizi turistického průvodce, na díle sochaře G. Fritsche a o své činnosti na Státním památkovém úřadě (pro Moravu a Slezsko). Další drobná sdělení, zčásti soukromé povahy.

Dopis — 1 dvojlist psaný inkoustem na všech stranách. Bez obálky.

[...]

V památkovém úřadě se cítím velmi spokojen a stejně tak soudím o kol. Richtrovi. Richter si cení v museu nade vše poklidnou práci, rád pracuje na jednom místě,

zpravidla do 8 hod. večer. Já si naopak cením v památ. úřadě nejvíce možnosti pohybu. Snad nejráději vzpomínám z minulého roku na své služební cesty mezi Zlínem, Vizovicemi a Luhačovicemi, kde jsem v sedmi dnech prošel tento kraj všemi směry a o fotografoval tamní památky pro připravovanou publikaci o styčném území mezi Slováký, Hanáky a Valachy, pro niž asi také napíši stat o uměleckých památkách tohoto území.

S Richtrem se stýkám téměř denně, když studuji v musejní knihovně a vycházíme spolu velmi dobře. Studium literatury, shánění pramenů a fotografování zabírá téměř veškeren můj volný čas. [...] Bude třeba zde na Moravě zasáhnout do četných záležitostí na pohled bezvýznamných a zaujmout posice, které dnes zaujímají četní diletantí a ochotníci, vybavení nedostatečnými vědomostmi a působící desorientaci ve veřejném mínění.

[...]

V hluboké úctě
Uherské Hradiště, 30. 12. 1928

Karel Svoboda

29
30. prosince 1929, z Uherského Hradiště do Prahy (?). Obšírně o své práci. O svém objevu Křížové cesty v uherskohradištské radnici. Další drobná sdělení.
Dopis — 1 dvojlist psaný inkoustem na všech stranách. Bez obálky.

Slovutný pane profesore!

[...]

V úřadě zapracoval jsem se ve značné míře do administrativní agendy, a když mým jmenováním komisařem mi byla dána možnost pronikavějšího zasahování do ochrany památek zde na Moravě, využívám jí dokonale. Při služebních cestách zakročuji všude, kde hrozí nějaké znešvaření, zakládám v těchto případech akty, rovněž zasahují do věcí, kde byly podnikány opravy bez našeho vědomí a závadně.

[...] Přes letní měsíce pracoval jsem v úřadě nebo pro úřad denně do 7—8 hodin večer, pouze s hodinovou přestávkou v době oběda.

[...]

V hluboké úctě oddaný
Uher. Hradiště, 30. 12. 1929

Karel Svoboda

30
17. dubna 1930. Z Brna do Prahy (?). Obšírně o své práci na Státním památkovém úřadě (pro Moravu a Slezsko) a na studii o sochaři G. Fritschovi, jejíž rukopis si dovoří po ukončení poslat adresátovi. Další drobná sdělení.
Dopis — 1 dvojlist psaný inkoustem na všech stranách. Bez obálky.

31
3. dubna 1931. Z Brna do Prahy (?). O možnosti publikovat studii o Fritschovi, jež bude brzy hotova, péčí Kruhu pro pěstování dějin umění. Další drobná sdělení.
Dopis — 1 dvojlist psaný inkoustem na dvou stranách. Bez obálky.

III. Korespondence Eugena Dostála s Vojtěchem Birnbaumem

Z písemného styku mezi E. Dostálem a V. Birnbaumem z let 1920—1928 je zde otištěno — zčásti v plném, zčásti ve zkráceném rozsahu nebo v regestu — pouze 7 dopisů Dostálových, poněvadž rovněž Birnbaumovy dopisy Dostálovi se mně nepodařilo nalézt.

1

31. prosince 1920, z Brna do Prahy (z Prahy odesláno do Poděbrad). Prosí adresáta,

aby se vzdal svého jmenování (docentem dějtn umění) na nově založené (filosofické) fakultě v Brně, a to vzhledem k tomu, že sám se připravuje na habilitaci na tomto oboru. Zmiňuje se o tom, že adresátovi by mohla v Brně připadnout stolice klasické archeologie. Další sdělení související s předchozím, zčásti soukromé povahy. Dopis — 2 dvojlisty psané inkoustem na sedmi stranách. Na obálce adresa odesílatele: Dr. Eugen Dostál, Brno, Engelmannova 15.

Velevážený pane doktore!

Račte laskavě prominouti, že Vám odpovídám teprve dnes; příčina toho vězí v tom, že jsem byl ve Slezsku, tak že teprve včera jsem dostal Vaše psaní. Dostal jsem se tímto psaním do velmi vážného duševního konfliktu. Jsem Vaším jednáním přesvědčen o tom, že jste jednal v celé věci úplně jako gentleman, že jste jednal se mnou otevřeně, upřímně. Vysoce si cením tohoto jednání a právě tato okolnost, že se jedná o Vaši osobu a způsob Vašeho jednání činí mně odpověď tak těžkou. Budu s Vámi mluvit tak upřímně, řekl bych, tak přátelsky, jak Vy se mnou. Pokládám rovnou cestu vždy za nejvhodnější a právě proto jsem Vám tak vděčen, že jste volil cestu rovnou, upřímnou. Vy žádáte na mně, velevážený pane doktore, abych se vzdal úplně svých vědeckých aspirací. Když jsem v březnu předešlého roku vyjednával s Prahou o místo v Brně (podnět vyšel z Prahy), byl jsem si vědom toho, že Brno bude pro mé vědecké snahy polem mnohem těžším než Vídeň. Opouštěl jsem bohaté vědecké biblioteky, opouštěl jsem výnosné místo u českého vídeňského advokáta jen proto, abych se mohl věnovati úplně svému zamilovanému předmětu umění. Kdyby byla při tom rozhodovala vypočítavost, byl bych býval nucen zůstatí ve Vídni. Šel jsem do Brna, avšak s výslovnou podmínkou, že se budu moci habilitovati na nové fakultě. V Praze byla půda pro tuto kombinaci dosti příznivá, jelikož všichni prohlásili své desinterese na Brně. Počítal jsem s tím, že Vy snad aspirujete na Brno a proto došlo mezi námi k té rozmluvě. Od té doby vynaložil jsem všechnu svou energii, abych si zde v Brně vybudoval jistě postavení. Nebylo to lehké, protože mne zde neznali, ale jsem teď s výsledky práce 9 měsíců spokojen. Měl jsem všechno připraveno k habilitaci, čekal jsem jen na jmenování zdejšího profesorského sboru. Situace dospěla tedy dosti daleko. V této situaci zastihl mne Váš dopis. Myslím, že Vy, stejně jako já, jste úplně přesvědčen, že Vaším jmenováním do Brna odpadáva úplně má vědecká kariéra. Do Prahy nemohu; za prvé nejsem Chytilův žák, a za druhé, což je vážnější, nemám pražádných konexí v Praze a bez těchto konexí se v Praze nikdo neobejde. Myslím, že Praha by nikdy nepovolala mne na stolicí umění. Jestli Vy přijдете do Brna, odpadne pro Prahu nutnost počítati s Vámi jako docentem, aspirujícím na profesuru; za několik let vychová si Chytil aneb někdo jiný žáky, kteří zaujmou Vaše místo a Vy zůstanete v Brně. Je-li vyloučeno, aby v Praze byly zřízeny dvě stolice, tím více jest to vyloučeno v Brně při nové universitě. Výsledek byl by tedy ten, že Vám by připadla věčná profesura v Brně a mně věčná docentura, kdybych na ni aspiroval. Ovšem že já bych za takových podmínek dále při vědecké práci zůstatí nemohl. Byl bych nucen vrátiti se zpět k advokatuře (protože místo zemského konservátora vyžaduje strašně mnoho času a jest někdy velmi nepohodlné tím, že člověk ztrácí den od 4 h. ráno do 11 h. večer), aneb musel bych se opět vrátiti do ciziny, kde podmínky jsou výhodnější. Právě nedávno odmítl jsem nabídku, abych šel do Německa. Stalo se tak za předpokladu, že v Brně posloužím lépe věci než v cizině. Tedy tak stojí dnes situace pro mne. Úmyslně nepřeháním, úmyslně mluvím jen o věcných důvodech, protože jen tyto padají při mém rozhodnutí na váhu, úmyslně Vám ukazují celou tíhu tohoto aut — aut, před které jste mne postavil. Znamená to buď vyhovět Vám a v tomto případě rozloučiti se s nadějí, kterou jsem choval skoro 11 let, aneb poprositi Vás, abyste volil takové východisko, které by i mně umožnilo dosáhnout v dohledné době profesury. Nenašlo by se východisko snad na tom základě, že Vám by připadla stolice klasické archeo-

logie? Prosim Vás ještě jednou, abyste mé stanovisko uvážil z hlediska pouze věcného. Nezlobte se na mne, že Vám v tomto případě nemohu vyhovět, ač bych právě Vám (třikrát podtrženo) velmi rád vyhověl, ale Vy snad sám uznáte, že jest to pro mne velmi těžké rozloučit se se svou vědou právě krátce před dostižením první etapy, jež vede k cíli. Nemohu si sám rozbít cíl svého života. Tak (bez veškeré pathetiky) stojí otázka pro mne; z těchto důvodů musel jsem napsat toto psaní. Půjdu-li (bez Vašeho přičinění, o tom jsem přesvědčen) věci proti mne, ustoupím nutnosti a donucení, avšak pak budu nucen ustoupit úplně.

Děkuji Vám ještě jednou, velevážený pane doktore, za Vaši upřímnost; buďte přesvědčen o tom, že budu se i nadále snažiti, aby mezi námi nevzniklo žádných osobních nedorozumění, abychom i nadále postupovali úplně gentlemanlike. Za našich dnešních poměrů jest takový postup opravdu velice vzácný a proto si cením tím více Vaší osoby. Jsem přesvědčen, že právě z těchto důvodů nebudete se zlobiti na Vašeho oddaného E. Dostála.

Promiňte písmo, ale chci dát psaní ještě k ranní poště.

Mluvím-li o klasické archeologii, míním tím, že byste v rámci tohoto předmětu, který se dnes nazývá klasická archeologie, mohl přednáseti v Brně s úplně moderního hlediska starší dějiny umění, tedy žádnou pavědu, nýbrž vědecky orientovaný moderní výklad celé doby, kterou se teď obírá klasická archeologie.

2

26. ledna 1921, z Brna do Prahy (?). Žádá adresáta o posouzení své práce, kterou mu předal prof. (Julius) Glücklich.

Dopis — 1 list psaný inkoustem na jedné straně. Bez obálky.

3

15. prosince 1921, z Brna do Prahy (?). O dopise dr. (Karla M.) Swobody a fotografiích, jež od něho pro adresáta žádal. Upozorňuje na vyobrazení a text v publikacích o rakouských stavebních památkách. Další drobná sdělení.

Dopis — 1 list psaný inkoustem na obou stranách. Bez obálky.

Velevážený pane doktore,

z přiloženého dopisu (o vrácení prosím!) Dra Swobody vidíte, jak moje intervence prozatím dopadla. Swoboda píše, že v jeho institutech a v museích dotyčné fotografie nejsou, chce však zkusiti věc ještě u centrálního úřadu. Psal jsem mu ještě jednou, zdá se však, že doposud neměla jeho intervence zdaru.

Upozorňuji Vás, pane doktore, na Kunsttopographie sv. XIII „Profane Denkmale der Stadt Salzburg“, str. 291, fig. 396, str. 257, fig. 340, str. 121, fig. 185, str. 114, fig. 172, str. 299, fig. 408. Clichés jsou zde v Brně a byly by Vám k dispozici, kdyby Štencl chtěl otisknout cizí clichés.

Dovolují si dále upozorniti na toto: Führer durch die Sammlungen des Stadtmuseums Carolino-Augusteum in Salzburg, Salzburg, im Verlage des Stadtmuseums Carolino-Augusteum (koupeno v Solnohradě 1893 bez udání letopočtu) str. 43: (gotische Halle) in der Mitte der Halle eine grasse gewundene hölzerne Tragsäule im Charakter der Mannersäulen auf der Festung Hohensalzburg; sie wurde aus dem Nannthale überbracht, nur der Kämpfer ist nach dem Muster einer ähnllichen Säule in der Netzer Ringstube zu Luzern ergänzt. (Publikace stojí Vám případně k dispozici. Bez obrázků!) O kostelíčku v Silliannu nemám zpráv, ačkoliv jsem psal do Tyrol již před měsícem. Račte mně laskavě sdělití, reflektujete-li ještě na další pokus v uvedených směrech, protože jsem Swobodovi napsal, aby případně předměty dal ofotografovati na můj náklad. Prosim také o zprávu ohledně clichés.

Je mně velmi líto, že jsem prozatím nemohl dosáhnouti kladného resultátu.

Děkuji i jménem Sochorovým za vlídné pozdravy, jsem Vám vždy k službám a poručím se Vám s veškerou úctou.

Dostál

4

31. ledna 1922, z Brna do Prahy (?). Blahopřeje adresátovi k jeho jmenování profesorem.

Dopis — 1 list psaný inkoustem na jedné straně. Bez obálky.

Velevážený pane profesore!

Dozvěděl jsem se od p. Dr. Amerlinga, že jste byl již jmenován profesorem. Račte tedy přijmout má nejsrdečnější blahopřání k povýšení. Myslím, že konečně rozšíří se obor Vaší působnosti do té šíře, které Vám je zapotřebí. Těším se opravdu upřímně z tohoto uznání Vaší vědecké práce, doufám, že se i nadále budu moci na Vás obracet o Vaši vzácnou radu a poručím se Vám v dokonalé úctě oddaný.

Dostál

5

7. (?) března 1922, z Brna do Prahy (?). Děkuje za zasláné adresátovy práce. Sděluje, že pracuje na studiích o moravské miniaturní malbě 14. a 15. století a o V. Hollarovi a na habilitačním spise. Další drobná sdělení.

Velevážený pane profesore!

Přede vším nejsrdečněji dík za separáty a práci o ravennské architektuře. Dostal jsem ji dnes, takže nemohu se ještě pouštět do podrobnějšího rozhovoru. Namátkou jsem však již teď zjistil, že tato kniha umlčí na nějaký čas všechny romantiky dějin umění. Znáte již separátek Wilpertův: *Die altchristliche Kunst und der Orient* (Innsbruck 1921)? Myslím, že mnohým názorům W. přisvědčíte. Smím Vám za nějaký čas sdělit své názory o Vaší práci? Potřebujeme nutně takové základní práce. Připravuji teď práci o moravských miniaturách XIV. a XV. století, piluji trochu na habilitační práci a dodělávám přípravné studie k Hollarovi. Fotografii ze Sillianu dostanu snad prostřednictvím inšprucké university, kam jsem dnes již dopsal. Doufám, že do 14 dnů bude již odpověď zde.

Ještě jednou srdečně děkuji a poručím se Vám v dokonalé úctě.

Dostál

6

[1922?], z Brna do Prahy (?). Různá drobná sdělení.

Dopis — 1 list psaný inkoustem na jedné straně. Vlevo nahoře razítko: Dr. Eugen Dostál, Brno, Zelný trh číslo 8. Bez obálky.

7

3. dubna 1928, z Brna do Prahy (?). Vyslovuje soustrast k úmrtí adresátovy matky.

Dopis — 1 dvojlíst psaný inkoustem na jedné straně. Bez obálky.

Zdeněk Kudělka

*První část byla otisknuta ve SPFFBU F 28—29, 1984—1985, s. 51 n.

